

ДОВІДКА

Про підсумки моніторингового дослідження
сформованості мовленнєвої діяльності учнів 2-4
класів за підсумками I семестру
2022-2023 навчального року

Згідно Законів України «Про освіту», «Про повну загальну середню освіту» та Державного стандарту початкової освіти разом із фокусом на ключових компетентностях передбачено розвиток наскрізних вмінь, які є спільними для всіх компетентностей:

- читання з розумінням;
- уміння висловлювати власну думку усно й письмово;
- критичне та системне мислення;
- здатність логічно обґрунтовувати позицію;
- творчість;
- ініціативність;
- вміння конструктивно керувати емоціями;
- вміння оцінювати ризики та приймати рішення;
- вміння розв'язувати проблеми;
- здатність співпрацювати з іншими людьми

Адміністрацією закладу освіти здійснено моніторингове дослідження сформованості мовленнєвої діяльності учнів 2-4 класів за підсумками I семестру 2022-2023 навчального року: аудіювання (2-4 класи), діалогічного мовлення (3-4 класи), монологічного мовлення — письмовий переказ (3-4 класи) та усний переказ (2-4 класи).

З метою чіткої організації та проведення моніторингових досліджень заступником директора з навчально-виховного процесу Сапожник О.Л. проведено методичну нараду, в ході якої вчителі були ознайомлені з рекомендаціями щодо проведення робіт, перевірки учнівських робіт, складання звітів моніторингу.

Моніторингові дослідження сформованості мовленнєвої діяльності учнів 2-4 класів проведено за єдиними завданнями для учнів вказаних паралелей класів. Завдання моніторингу складено робочою групою кафедри вчителів початкової школи. Завдання підібрано відповідно до навчальних програм і Державного стандарту початкової освіти.

Аудіювання – це сприймання усного мовлення та його розуміння. Уміння уважно слухати, стежити за розгортанням думки, уявляти почуте, «уловлювати» зв'язок між подіями, відчувати красу мови. Навчання аудіювання у початковій школі передбачає формування наступних умінь:

- сприймати на слух низки звуків, складів, слів, словосполучень;
- розпізнавати близькі за звучанням слова;
- розділяти прослухані слова на групи за вказаною вчителем визначеною самотійно одиницею;
- визначати стиль і тип прослуханого (художній, науковий, розмовний);

- усвідомлювати елементи фактичного змісту (хто, що, де, коли);
- запам'ятовувати послідовність подій;
- уявляти описане в тексті;
- співвідносити почуте з малюнком;
- формувати свою думку про персонажів, факти, події;
- запам'ятовувати почуте, інструкцію щодо виконання навчальних дій та ігрових ситуацій;
- розрізняти слова автора і персонажів;
- розрізняти тембр, емоційне забарвлення голосу і їх відповідність почутому;
- помічати, оцінювати точне, влучне, образне слово;
- складати свою думку про почуте.

Моніторинг сформованості аудіативних умінь з рідної мови проведений фронтально в 2-4 класах за незнайомими текстами та тестовими завданнями до них:

- 2 класи: Л. Воронкова «Антон і Харитон»;
- 3 класи: В. Росін «Олень та його товариш»;
- 4 класи: В. Сухомлинський «Говорити без дозволу не можна».

Із 277 учнів, які навчаються у 2-4-х класах (без учнів, які переведені на сімейну (домашню) форму здобуття освіти) перевірено навичку сформованості аудіативних умінь у 258 учнів (додаток 1,2,3)

Виконали роботу без помилок:

- 57 учнів (73%) 2-х класів;
- 30 учнів (31%) 3-х класів;
- 17 учнів (20%) 4-х класів.

Найбільше помилок допустили:

- учні 3 класів у 4, 5 та 6 запитаннях, а саме:
 - Яка риса характеру товариша найбільше заспокоїла батька молодого оленя? – 32 учні (33%);
 - Встав у речення пропущене слово – 32 учні (33%);
 - Встанови послідовність подій у тексті – 33 учні (34%).
- учні 4-х класів – у 7 запитанні.
 - Встанови послідовність подій у творі – 50 учнів (60%)

Найкращі результати показали учні 2-А, 2-Б та 3-А класів (вчителі: Онищук С.А., Гонтарук Я.І. та Савченко С.І.)

У ході моніторингового дослідження з'ясовано, що практичні навички, передбачені програмою з аудіювання, у більшості учнів сформовані, що говорить про результативну роботу вчителів щодо розвитку цієї навички в учнів своїх класів.

Протягом I семестру проведено індивідуальне діагностування мовленнєвої діяльності учнів 3-4 класів – діалог.

Діалог – це процес мовленнєвої взаємодії двох або кількох учасників спілкування. Побудова діалогу передбачала формування таких умінь:

- відтворювати, розігрувати діалог із прослуханого;
- складати діалог за малюнком, опорою на допоміжний матеріал, а також самостійно, дотримуючись культури спілкування та правил етикету.

Для формування діалогічного мовлення учням було запропоновано завдання такого типу:

- 1) скласти власний діалог:
 - за поданими репліками;
 - відповідно до життєвих ситуацій;
- 2) рекомендувати текст у діалог;
- 3) спостерігати за поданим діалогом.

Ситуації, які запропонували вчителі учням, бути наближені до життя (подякувати мамі за обід, попросити тата розв'язати задачу, запропонувати братикові прибрати іграшки, допомогти товаришеві, який впав).

Вчителі протягом семестру формували вміння звертатися, вітатися, прощатися, залежно від віку співрозмовників і обставин спілкування, просити, переконливо і делікатно відмовляти у проханні; знайомили учнів з формулами зі значенням прохання («якщо ваша ласка...», «не відмовте у проханні», «чи не зателефонуєш мені...», «чи не змогли б ви...», «можливо ви мені допоможете» та ін.), відмови («я б охоче, але...», «вибачте, але не зможу...»), прощання («до зустрічі», «дозвольте попрощатись»), вибачення («перепрошую», «не гнівайтесь на мене»). Оскільки діалогічне мовлення є емоційно забарвленим, велике значення вчителі приділяли міміці, жестам і особливо етикету слухання.

Із 96 учнів, які навчаються у 3-х класах (без учнів, які переведені на сімейну (домашню) форму здобуття освіти) перевірено навичку мовленнєвої діяльності (діалог) у всіх учнів (100%) (додаток 4).

У ході моніторингового дослідження виявлено, що:

- учні вміють складати діалог на задану тему – 91 учень (95%);
- використовують форми мовленнєвого етикету – 83 учні (86%);
- дотримуються правил спілкування та норм літературної мови – 74 учні (77%);
- обсяг лексики відповідає нормі – у 79 учнів (82%).

Із 93 учнів, які навчаються у 4-х класах (без учнів, які переведені на сімейну (домашню) форму здобуття освіти) перевірено навичку мовленнєвої діяльності (діалог) у всіх учнів (100%) (додаток 5).

У ході моніторингового дослідження виявлено, що:

- учні вміють складати діалог на задану тему – 80 учнів (86%);
- використовують форми мовленнєвого етикету – 72 учні (77%);
- дотримуються правил спілкування та норм літературної мови – 82 учні (88%);
- обсяг лексики відповідає нормі – у 71 учня (76%).

Аналіз результатів показав, що практичні навички, передбачені програмою з діалогічного мовлення рідної мови, у більшості учнів сформовані (83,5%).

Протягом 1 семестру діагностуванню підлягали навички монологічного мовлення: письмовий (3-4 класи) та усний (2-4 класи) перекази.

Переказ – це вид роботи, засіб розвитку мовлення на основі тексту-взірця. Основним завданням переказу є:

- розширення світогляду учнів;
- розвиток логічного мислення;

- активне і цілеспрямоване збагачення і вдосконалення мовлення учнів;
- підготовка до складання учнями власних текстів.

Письмовий переказ передбачає етапи роботи: усний, орфографічна підготовка та запис переказу.

Письмовий переказ розповідного тексту, прочитаного вчителем, здійснювався фронтально на основі колективно складеного плану за текстом:

- 3 клас – «Ведмідь і мишка» (57 слів);
- 4 клас – «Як здивувався Мурко» (89 слів).

Письмовий переказ виконували 174 учні (92%) 3-4 класів із загальної кількості учнів 189 (без учнів, які переведені на сімейну (домашню) форму здобуття освіти).

Із учнів 3-х класів писали роботу 95 учнів (99%) із 96 учнів. У ході моніторингового дослідження даного виду мовленнєвої діяльності виявлено, що із учнів 3-х класів (додаток 6):

- створюють повноцінне зв'язне висловлювання, повно і вичерпно висвітлюють тему і головну думку – 71 учень (75%);
- у тексті визначають зачин, основну частину і кінцівку – 62 учня (65%);
- текст бідний на виражальні засоби мови – у 12 учнів (13%);
- послідовність викладу не дотримана, трапляються невиправдані повтори, мовні помилки – у 28 учнів (29%);
- текст переказано стисло – 11 учнів (12%);
- написали роботу без орфографічних помилок – 33 учні (35%);
- наявні відхилення від теми – у 2 учнів (9%) Кривенка Романа, Мазур Єви із 3-А класу (вчитель: Савченко С.І.).

Із учнів 4-х класів писали роботу 79 учнів (85%) із 93 учнів. У ході моніторингового дослідження даного виду мовленнєвої діяльності виявлено, що із учнів 4-х класів (додаток 7):

- створюють повноцінне зв'язне висловлювання, повно і вичерпно висвітлюють тему і головну думку – 51 учень (65%);
- у тексті визначають зачин, основну частину і кінцівку – 66 учнів (83%);
- текст бідний на виражальні засоби мови – у 22 учнів (28%);
- послідовність викладу не дотримана, трапляються невиправдані повтори, мовні помилки – у 24 учнів (30%);
- текст переказано стисло – 14 учнів (18%);
- написали роботу без орфографічних помилок – 16 учнів (20%);
- наявних відхилень від теми в учнів 4-х клас немає.

Найкращі результати показали учні 3-х класів (вчителі: Савченко С.І., Шуліка С.М., Гулак О.В., Белкіна Т.Я.). В цілому, навичка мовленнєвої діяльності учнів (письмовий переказ) – сформована на достатньому рівні.

Протягом 1 семестру дослідженню підлягали навички монологічного мовлення: усний переказ (2-4 класи). Усний переказ виконували 233 учні (99,5%) 2-4 класів із 234 учнів (без учнів, які переведені на сімейну (домашню) форму здобуття освіти).

Із 88 учнів, які навчаються у 2-х класах досліджено навичку усного переказу у 86 учнів (98%).

У ході моніторингового дослідження виявлено, що (додаток 8):

- переказали без допущення недоліків – 56 учнів (65%);
- самостійно будують послідовну розповідь – 79 учнів (92%);
- висловлюють авторську позицію – 63 учні (73%);
- використовують авторські засоби виразності – 59 учнів (69%);
- припускаються мовленнєвих помилок – 24 учні (28%)..

Із 96 учнів 3-х класів у 93 учнів (97%) досліджено сформованість мовленнєвої діяльності (усний переказ). У ході моніторингового дослідження виявлено, що (додаток 9):

- переказали без допущення недоліків – 55 учнів (59%);
- самостійно будують послідовну розповідь – 64 учні (67%);
- висловлюють авторську позицію – 64 учні (67%);
- використовують авторські засоби виразності – 64 учні (67%);
- припускаються мовленнєвих помилок – 37 учнів (40%).

Із 93 учнів, які навчаються у 4-х класах, діагностовано навичку усного переказу у 90 учнів (97%). В цілому, сформована навичка мовленнєвої діяльності учнів 4-х класів (усний переказ) – 56% (додаток 10).

У ході моніторингового дослідження виявлено, що учні можуть самостійно, достатньо повно та послідовно переказати текст, додержуючись вимог структури висловлювання, висловлюють основну думку, вдало використовують авторські засоби виразності, образності мовлення. Проте у деяких учнів виявлені окремі, не пов'язані між собою речення, без відповідної послідовності, лексичного запасу, з мовленнєвими помилками, а саме:

- створення послідовного, логічно завершеного тексту;
- добір виражальних засобів мови;
- повтори тих самих слів;
- нечітке висловлення власної думки;
- мовні помилки.

У ході моніторингового дослідження можна зробити висновок:

- для формування мовленнєвої компетентності учнів на уроках української мови вчителі ефективно використовую ігрові прийоми роботи та інтерактивні технології, які у невимушеній формі спонукають учнів до побудови діалогічних і монологічних висловлювань.
- є розуміння педагогами, що формування мовленнєвої компетентності молодших школярів є надважливою для становлення активної, творчої та комунікабельної особистості.

Рекомендації щодо покращення формування мовленнєвої діяльності учнів 2-4 класів:

- посилити роботу з вивчення алгоритмів правопису, застосування яких потребує міркування;
- систематично на уроках виконувати компетентнісно-орієнтовані завдання, які складаються з декількох підпунктів;
- посилити роботу над формуванням писемного розвитку мовлення учнів через складання самостійного зв'язного висловлювання, використовуючи образні вислови; виражаючи ставлення до висловлюваного;

- посилити роботу над формуванням змістових ліній української мови;
- систематично здійснювати повторення вивчених раніше тем навчального матеріалу;
- активізувати роботу над графічними навичками письма, культурою оформлення письмових робіт;
- постійно працювати над удосконаленням уроку української мови, впроваджувати в практику інноваційні технології навчання;
- поповнювати словниковий запас учнів;
- вчити добирати синоніми до слів;
- практикувати на уроках української мови переказ тексту за серією малюнків;
- вчити будувати питання до тексту та відповідати на них;
- розвивати вміння знаходити опорні слова в тексті та відтворювати за ними текст;
- більше уваги приділяти повторенню та закріпленню вивченого матеріалу;
- використовувати групові та парні види роботи, ігрові вправи конструктивного рівня;
- здійснювати диференційований підхід відповідно до індивідуальних особливостей учнів;
- створювати на уроках позитивну мотивацію щодо засвоєння знань;
- сприяти активному виробленню в дітей навичок самоконтролю;
- проаналізувати результати діагностувальних робіт на засіданні методичного об'єднання вчителів початкових класів.

Заступник

Оксана САПОЖНИК